РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

9 декември 2010 година *

По дело C-296/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Cour de cassation (Белгия) с акт от 25 май 2009 г., постъпил в Съда на 29 юли 2009 г., в рамките на производство по дело

Vlaamse Gemeenschap

срещу

Maurits Baesen,

* Език на производството: нидерландски.

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: г-н J.-C. Bonichot, председател на състав, г-н K. Schiemann (докладчик), г-н L. Bay Larsen, г-жа C. Toader и г-жа A. Prechal, съдии,

генерален адвокат: г-н J. Mazák,
секретар: г-н A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Vlaamse Gemeenschap, от адв. W. van Eeckhoutte, advocaat,

— за белгийското правителство, от г-жа L. Van den Broeck, в качеството на представител,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н M. van Beek и г-н V. Kreuschitz, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на понятието за „държавни служители и приравнения на тях персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността (ОВ L 149, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 26), изменен с Регламент (ЕИО) № 1390/81 на Съвета от 12 май 1981 г. (ОВ L 143, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 202, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Baesen и Vlaamse Gemeenschap по повод на жалба, с която е поискано обезщетение за платени без основание в Белгия социалносигурителни вноски.

Правна уредба

Правна уредба на Съюза

3 Озаглавеният „Лица, включени в приложното поле“ член 2, параграф 3 от Регламент № 1408/71 гласи следното:

„Настоящият регламент се прилага за държавни служители и за [приравнен съгласно приложимото законодателство на тях персонал], когато те са или са били субекти на законодателството на държава членка, за която се прилага настоящият регламент“.

4 Член 4 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Уредени въпроси“, гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага за цялото законодателство, което се отнася до следните клонове на социално осигуряване:

а) обезщетения за болест и майчинство;

б) обезщетения за инвалидност, включително обезщетенията за поддържане или подобряване на способността за придобиване на доходи;

в) обезщетения за старост;

г) обезщетения за преживели лица;

д) обезщетения при трудова злополука и професионална болест;

е) помощи при смърт;

ж) [помощи] при безработица;

з) семейни обезщетения.

[…]

4. Настоящият регламент не се прилага за […], или за специални схеми за държавни служители и[ли приравнен на тях персонал]“.

5 Член 13 от същия регламент, озаглавен „Общи правила“, предвижда:

„1. При спазване на разпоредбата на член 14в, лицата, по отношение на които се прилага настоящият регламент, [са] субект на законодателството само на една държава членка. Това законодателство се определя в съответствие с разпоредбите в настоящия дял.

2. При спазване на разпоредбите на членове 14—17:

а) лице, което е заето на територията на една държава членка, е субект на законодателството на тази държава, дори ако пребивава на територията на друга държава членка, или ако седалището или мястото на дейност на предприятието или на физическото лице работодател се намира на територията на друга държава членка;

[…]

г) държавните служители и приравненият на тях персонал са субект на законодателството на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която ги е наела;

[…]“

Национална правна уредба

6 По силата на член 1, параграф 1 от Закона от 27 юни 1969 г. за ревизия на Наредба-закон от 28 декември 1944 г. за социалното осигуряване на работниците този закон се прилага към работниците и работодателите, обвързани с трудов договор.

7 Съгласно член 2, параграф 1, точка 2 от посочения закон след обсъждане в Министерския съвет и след получаване на становище от Националния съвет по заетост кралят може с наредба да ограничи за определени категории работници, които той определи, прилагането на закона до една или няколко от схемите, изброени в член 5 от този закон.

8 Член 9, параграф 2 от Кралската наредба от 28 ноември 1969 г., приета в изпълнение на Закона от 27 юни 1969 г., гласи, че по отношение на лицата, с които държавата, провинциите и учрежденията, подчинени на провинциите, сключват трудов договор, прилагането на закона се ограничава до схемите, посочени в параграф 1, първа алинея от този член, а именно до схемата за задължително осигуряване при болест и инвалидност, пенсията за осигурителен стаж и възраст и наследствената пенсия на заетите лица и схемата за заетост и безработица на работниците.

9 В съответствие с член 1, параграф 1, точка 3 от Закона от 3 юли 1967 г. за възстановяване на вредите от трудови злополуки, от злополуки, възникнали по време на пътя при отиване до работното място и от професионалните болести в публичния сектор установената с този закон схема се прилага към членовете на персонала с безсрочни трудови договори, на изпитателен срок, със срочни трудови договори и тези със спомагателни функции или наети по трудов договор, които работят в администрацията и другите изпълнителни органи на общностите и регионите.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

10 Г-н Baesen — белгийски гражданин, е постъпил на работа във Фламандската общност през 1988 г. като инвестиционен инспектор. Като страна по трудов договор, първоначално предвиден като срочен, а впоследствие превърнат в безсрочен, той упражнява професионалната си дейност в Стокхолм (Швеция).

11 На 7 октомври 1996 г. Фламандската общност прекратява посочения трудов договор и му изплаща обезщетение при уволнение, равно на трудовото му възнаграждение за дванадесет месеца. Г-н Baesen предявява иск пред съда по трудови спорове в Брюксел, за да получи допълнително обезщетение при уволнение и обезщетение за вреди от незаконно уволнение. В хода на съдебното

производство, което продължава пред апелативния съд по трудови спорове в Брюксел, той претендира също сума в размер на 19 874,74 EUR като обезщетение за социалноосигурителни вноски, които според него са били платени без основание в Белгия.

12 По силата на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71 държавните служители и приравненият на тях персонал са субекти на законодателството на държавата членка, на което се подчинява администрацията, която ги е наела. Според г-н Baesen обаче, тъй като е бил в трудово правоотношение с Фламандската общност в качеството му на „заето лице“, а не на „държавен служител“, спрямо него се прилагат общите правила от Регламент № 1408/71. Следователно той попадал в обхвата на шведската схема за социално осигуряване, което означавало, че не е трябвало да плаща осигуровки в рамките на белгийската система за социално осигуряване.

13 Апелативният съд по трудови спорове в Брюксел е отсъдил, че сумите от заплатата на г-н Baesen в Белгия са били неоснователно удържани. Той е приел, че последният се осигурява по шведската схема за социално осигуряване съгласно член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71, който гласи, че лице, което е нает на работа на територията на една държава членка, е субект на законодателството на тази държава, дори ако пребивава на територията на друга държава членка, или ако седалището или мястото на дейност на предприятието или на физическото лице работодател се намира на територията на друга държава членка.

14 Посоченият съд приема, че г-н Baesen е в трудово правоотношение с Фламандската общност по силата на безсрочен трудов договор и следователно има качеството на работник, че не се ползва от сигурността на работното място, която характеризира статута на държавния служител, и че по силата на правилника за вътрешния трудов ред, приложим към персонала, нает по трудов договор, той има функционална компетентност, а не йерархична като държавните служители.

15 Въз основа на тези съображения апелативните съдии приемат, че ответникът има качеството на „работник“, а не е част от „приравнения[… на държавните

служители] персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71, така че спрямо него се прилага схемата на социално осигуряване на държавата по местоработата му, а именно Кралство Швеция, поради което социалноосигурителните вноски в Белгия са удържани без основание.

16 Фламандската общност подава касационна жалба срещу решението на съда по трудовите спорове в Брюксел. По същество тя поддържа, че посочената юрисдикция е допуснала грешка при прилагането на правото, като не е приела, че г-н Baesen е приравнено на държавен служител лице по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71 и като е постановила, че по силата на член 13, параграф 2, буква а) от този регламент се прилага шведската схема за социално осигуряване.

17 След сезирането си с тази жалба касационният съд установява, че от релевантните разпоредби на белгийското законодателство в областта на социалното осигуряване следва, че публичният персонал на трудов договор на Фламандската общност отчасти е включен в общата схема за социално осигуряване на работниците (по отношение на задължителното осигуряване при болест и инвалидност, пенсията за осигурителен стаж и възраст и наследствената пенсия и схемата за заетост и безработица) и отчасти в специалната схема за държавните служители (по отношение на трудовите злополуки и професионалните болести, семейните помощи и годишните отпуски).

18 Касационният съд приема, че следва да се определи дали понятието „държавни служители и приравнен[...] на тях персонал“, посочено в член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71, се определя по съдържание съгласно националната схема за социално осигуряване, в която участва заинтересованото лице. Освен това тази юрисдикция поставя въпроса дали лице в положението на г-н Baesen, което по отношение на определени клонове на социалното осигуряване е включено в общата схема за социално осигуряване на работниците, а по отношение на други — в специалната схема за държавните служители,

трябва да се счита за приравнено на държавните служители лице по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71.

19 При тези обстоятелства касационният съд решава да спре производството и да постави на Съда следните два преюдициални въпроса:

„1) Трябва ли с оглед на прилагането на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71 понятието „държавни служители и приравнен[…] на тях персонал“ да се тълкува въз основа на националната схема за социално осигуряване, в която участва заинтересованото лице?

2) При положителен отговор на първия въпрос, трябва ли да се счита за лице, приравнено на държавен служител по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71, заинтересовано лице, което е нето на работа от работодател от публичния сектор по силата на трудов договор и е включено в схемата за социално осигуряване на работници съгласно националната схема, приложима за определени клонове на социално осигуряване по смисъла на член 4, параграф 1 от Регламент [№ 1408/71], при положение че за клоновете на социално осигуряване, посочени в член 4, параграф 1, буква д) от [този] регламент спрямо него се прилага специална схема за държавни служители?“.

По преюдициалните въпроси

20 Доколкото и двата поставени въпроса имат за цел да се определи какво трябва да се разбира под „държавни служители“ и „приравнен на тях персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71, те следва да се разгледат заедно.

21 Със своите въпроси запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали, от една страна, това, което трябва да се разбира под „държавни служители“ и „приравнен на тях персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71, трябва да се определя единствено съгласно националното законодателство на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която ги е наела, и от друга страна, дали лице в положението на ответника в главното производство, което в дадена държава членка отчасти е включено в схемата за социално осигуряване на държавните служители и отчасти в тази на заетите лица, може да бъде субект съгласно член 13, параграф 2, буква г) от този регламент само на законодателството на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която го е наела.

22 В началото следва да се напомни, че Регламент № 1408/71 прилага член 42 ЕО, който предвижда координация на националните законодателства в областта на социалното осигуряване, а не хармонизация. Материалните и процесуални различия в схемите за социално осигуряване на отделните държави членки и следователно на правата на работещите в тях лица не се засягат от тази разпоредба (вж. по-специално Решение от 15 януари 1986 г. по дело Pinna, 41/84, Recueil, стр. 1, точка 20, Решение от 30 януари 1997 г. по дело De Jaeck, C-340/94, Recueil, стр. I-461, точка 18 и Решение от 16 юли 2009 г. по дело Von Chamier-Glisczinski, C-208/07, Сборник, стр. I-6095, точка 84).

23 По отношение на лицата, които могат да се позоват на разпоредбите за координиране на националните схеми за социално осигуряване, установени с този регламент, същият се отнася до лицата, които участват в тези схеми (Решение по дело De Jaeck, посочено по-горе, точка 19).

24 Освен това Съдът е приел, че понятията „заети лица“ и „самостоятелно заети лица“, посочени в член 1, буква а) и член 2, параграф 1 от Регламент № 1408/71, препращат към определенията за тях в законодателствата на държавите членки в областта на социалното осигуряване и не зависят от естеството на упражняваната дейност по смисъла на трудовото право (Решение по дело De Jaeck, посочено по-горе, точка 19).

25 Логическото и последователно тълкуване на приложното поле спрямо лицата на Регламент № 1408/71 и на разрешенията относно конкуренцията на закона, които той установява, изискват да се прилага същата логика и по отношение на тълкуването на понятията „държавни служители“ и „приравнен на тях персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от този регламент и тези понятия да се разбират според смисъла им в националното право с оглед прилагане на схемите на държавите членки в областта на социалното осигуряване. Подобно тълкуване съответства на общия дух на Регламент № 1408/71 — за координиране, а не за хармонизация.

26 Що се отнася по-специално до положението на г-н Baesen, който според направените от запитващата юрисдикция констатации е включен по отношение на някои клонове на социалното осигуряване в общата схема за социално осигуряване на работниците, а по отношение на други — в специалната схема за държавни служители, тази юрисдикция поставя въпроса дали такова лице може да се счита за приравнено на държавните служители по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71.

27 В това отношение следва да се напомни, че в съответствие с член 2, параграф 3 от Регламент № 1408/71 същият се прилага за държавни служители и за приравнен съгласно приложимото законодателство на тях персонал, когато те са или са били субекти на законодателството на държава членка, за която се прилага настоящият регламент.

28 От това следва, че квалифицирането на дадено лице като „държавен служител“ или „приравнен на него персонал“ попада единствено в приложното поле на правото на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която го наема, и че задължение на всяка държава членка е да определи обхвата на социалната защита, която иска да предостави на тези категории лица.

29 По отношение на прилагането на Регламент № 1408/71, и по-специално на член 2, параграф 3 и член 13, параграф 2, буква г) от него, под „държавни служители“ и „приравнен на тях персонал“ следва да се разбират лица, считани за такива според правото на държавата членка, на територията на която се намира администрацията, назначила заинтересованото лице.

30 От това следва, че лице в положението на г-н Baesen не е изключено от приложното поле на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71 единствено поради това че само отчасти е включено в схемата за социално осигуряване на държавните служители в държавата членка, на територията на която се намира администрацията, която го е назначила.

31 Предвид предходното на поставените въпроси следва да се отговори, че това, което трябва да се разбира под „държавни служители“ и „приравнен на тях персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент № 1408/71, се определя единствено съгласно националното законодателство на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която ги е наела, и че лице в положението на ответника в главното производство, което в дадена държава членка е включено отчасти в схемата за социално осигуряване на държавните служители и отчасти в тази на заетите лица, може да бъде субект съгласно член 13, параграф 2, буква г) от този регламент само на законодателството на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която го е наела.

По съдебните разноски

32 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

Това, което трябва да се разбира под „държавни служители“ и „приравнен на тях персонал“ по смисъла на член 13, параграф 2, буква г) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен с Регламент (ЕИО) № 1390/81 на Съвета от 12 май 1981 година, се определя единствено съгласно националното законодателство на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която ги е наела, и лице в положението на ответника в главното производство, което в дадена държава членка е включено отчасти в схемата за социално осигуряване на държавните служители и отчасти в тази на заетите лица, може да бъде субект съгласно член 13, параграф 2, буква г) от този регламент само на законодателството на държавата членка, на която се подчинява администрацията, която го е наела.

Подписи